

Polityka ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności

1. Nasz cel

ADM jest jednym z czołowych światowych przetwórców płodów rolnych i dostawców składników do produkcji żywności, dlatego chcemy budować przejrzyste łańcuchy dostaw z pełną identyfikowalnością, co sprzyja ochronie lasów i bioróżnorodności, bioróżnorodności lokalnych społeczności na całym świecie. Niniejsza polityka określa całościowe wymogi stawiane łańcuchom dostaw, a także bardziej szczegółowe zobowiązania dla skomplikowanych łańcuchów dostaw oleju palmowego i soi. W razie potrzeby ADM będzie uzupełniać tę politykę o dodatkowe zobowiązania/wymagania dla konkretnych łańcuchów dostaw. Naszym celem jest wyeliminowanie do 2025 roku wylesiania ze wszystkich naszych łańcuchów dostaw.

Mimo że sami nie zajmujemy się bezpośrednio rolnictwem, to niezależnie oraz we współpracy z różnymi podmiotami dbamy, aby pozyskiwane przez nas plony pochodziły z upraw, na których przestrzega się zasad sprawiedliwości społecznej i zrównoważonego rozwoju, co przynosi wymierne materialne korzyści lokalnym społecznościom oraz przyczynia się do ochrony środowiska naturalnego.

W naszych łańcuchach działamy na rzecz osiągnięcia następujących celów:

- Zakaz wycinania/wypalania¹ lasów,
- Propagowanie ochrony zasobów wodnych i bioróżnorodności na terenach rolniczych poprzez zrównoważone zarządzanie użytkowaniem gruntów i rekultywację na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych (HCV),
- Poszanowanie praw ludności rdzennej i lokalnej do ziemi i zasobów zgodnie z deklaracją ONZ o prawach ludności rdzennej,
- Poszanowanie praw człowieka zgodnie z wytycznymi ONZ dotyczącymi praw człowieka w działalności gospodarczej,
- Przestrzeganie praw pracowniczych określonych w deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczącej podstawowych zasad i prawa w pracy,
- Przestrzeganie krajowych, stanowych, gminnych i lokalnych przepisów dotyczących ochrony środowiska, bezpieczeństwa, praw człowieka i praw pracowniczych,
- Propagowanie włączania drobnych producentów do łańcuchów dostaw,
- Zakaz stosowania środków chemicznych wymienionych w Konwencji Sztokholmskiej i Konwencji Rotterdamskiej oraz na liście pestycydów klasy 1A i 1B prowadzonej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO),
- Promowanie rozwiązań ograniczających zmiany klimatyczne i emisję gazów cieplarnianych,
- Wspieranie rolnictwa jako narzędzia przyczyniającego się do rozwoju gospodarczego poprzez ograniczanie ubóstwa i zwiększanie bezpieczeństwa żywnościowego,
- Współpraca z podobnymi przedsiębiorstwami, urzędami i organizacjami społecznymi w celu wyznaczenia granicznych dat zaprzestania wylesiania w całej branży produkcji żywności.

¹ W ramach tego programu ADM nie akceptuje wypalania lasów w celu przygotowania terenu pod uprawy.

Zakres

Niniejsza polityka ma zastosowanie do własnej działalności ADM oraz do wszystkich łańcuchów dostaw, których ADM jest częścią, w tym do wszystkich szczebli dostawców aż do miejsca pochodzenia towarów, a także do wszystkich przedsiębiorstw/spółek joint venture, w których ADM posiada udziały własnościowe.

2. Wdrażanie polityki

Priorytet wdrażania tej polityki będzie ustalany na podstawie wyników oceny ryzyka. W związku ze złożonością łańcuchów dostaw oraz ich regionalną specyfiką działania wdrożeniowe mogą być korygowane, tak aby uwzględniały różne towary i/lub lokalne cechy w regionach, z których bezpośrednio i pozyskujemy płody rolne. W każdym łańcuchu dostaw wdrażanie będzie się koncentrowało na czterech filarach:

3.1 Ocena łańcucha dostaw i identyfikowalność: Systemy i procedury zaopatrzenia istniejące w każdym regionie zostaną ocenione w celu rozpoznania potencjalnych zagrożeń społecznych i środowiskowych w całym łańcuchu dostaw. Zapewnimy identyfikowalność, tak aby śledzić uprawy i plony w jak najbardziej szczegółowym stopniu. Szczegółowość identyfikowalności zostanie określona dla poszczególnych poziomów na podstawie wyników oceny ryzyka.

3.2 Aktywny udział dostawców: Sprawna komunikacja i kontakt z dostawcami mają fundamentalne znaczenie dla zapewnienia, iż precyzyjnie rozumieją oni nasze zobowiązania i dzięki temu mogą pomagać nam budować bardziej ekologiczne łańcuchy dostaw. Wymagamy od naszych dostawców, aby prowadzili działalność w sposób etyczny, w tym przy nabywaniu i użytkowaniu gruntów, i zgodnie z wszelkimi obowiązującymi przepisami i regulacjami, oraz respektowali podjęte przez nas zobowiązania.

3.3 Monitorowanie i weryfikacja: Aby weryfikować, czy dostawcy przestrzegają tej polityki, ustanowiliśmy regionalne i lokalne procedury monitorowania łańcuchów dostaw oraz je regularnie aktualizujemy. Jeżeli ocena ryzyka w łańcuchu dostaw wykaże taką potrzebę, do ustalenia miejsca wytwarzania produktu będzie stosowana teledetekcja.

3.4 Sprawozdawczość: Mamy świadomość, że przejrzysta i regularna komunikacja jest skutecznym sposobem publicznego wykazywania postępów w realizacji naszych inicjatyw. Wszystkie skargi na nieprzestrzeganie przepisów prawa oraz treści tej polityki są rozpatrywane za pomocą przejrzystego [mechanizmu składania skarg i rozstrzygania](#) z zachowaniem zasad sprawiedliwości i włączenia społecznego. W razie stwierdzenia nieprzestrzegania stosujemy procedurę [postępowania z dostawcami nieprzestrzegającymi przepisów](#), która obejmuje m.in. podawanie liczby dostawców zawieszonych w łańcuchu dostaw. Informacje o postępach wdrażania polityki są podawane za pomocą publicznych planów działania dla konkretnych towarów oraz raportów z postępu prac zamieszczanych w [narzędziu śledzenia postępów wdrażania inicjatyw w zakresie zrównoważonego rozwoju](#).

Obecny dokument jest zaktualizowaną wersją pierwotnego dokumentu polityki opublikowanego w marcu 2015 r. Treść polityki została zweryfikowana przez komitet ds. zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu działający przy radzie nadzorczej ADM.

Szczególne zasady dla konkretnych łańcuchów dostaw:

Olej palmowy:

ADM nie jest właścicielem plantacji palmy oleistej ani olejarni, a także nie pozyskujemy owoców palmy oleistej ani oleju palmowego bezpośrednio z olejarni. Posiadamy rafinerie (w Stanach Zjednoczonych i Europie) przetwarzające produkty wytworzone z palmy oleistej, które kupujemy do zewnętrznych podmiotów. Ściśle współpracujemy z zewnętrznymi dostawcami w celu dopilnowania, aby uwzględniali oni nasze proekologiczne i prospołeczne zobowiązania w swojej działalności.

Oczekujemy, że bezpośredni i pośredni dostawcy oleju palmowego nie tylko będą przestrzegali zapisów polityki ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności, ale również podejmą następujące zobowiązania:

- Zakaz rolniczego zagospodarowania obszarów wrażliwych (o szczególnych walorach przyrodniczych lub zasobnych w węgiel).
- Zakaz rolniczego zagospodarowania torfowisk, bez względu na ich głębokość², oraz stosowanie najlepszych praktyk w celu jak najlepszego zagospodarowania istniejących gruntów rolnych i torfowisk o przeznaczeniu rolniczym.
- Zakaz polowania na gatunki rzadkie, zagrożone i ginące.
- Przeprowadzenie ocen oddziaływania społecznego i środowiskowego (SEIA) przed nowymi nasadzeniami lub po wykonaniu zabiegów agrotechnicznych.
- Propagowanie praktyk zintegrowanego zwalczania szkodników.
- Stosowanie zasad dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody (FPIC) w celu zapewnienia ochrony i propagowania praw rdzennej ludności i zagrożonych społeczności. Obejmuje to m.in. przestrzeganie ustawowych i zwyczajowych praw do terenów oraz przeciwdziałanie zawłaszczaniu ziemi.
- Rzetelne rozpatrywanie wszystkich skarg za pomocą przejrzystej procedury. Wszystkie zgłoszone zarzuty będą analizowane za pomocą naszego [mechanizmu składania skarg i rozstrzygania](#). Jest to wyraz naszej konsekwentnej postawy w zakresie ochrony obrońców praw człowieka, demaskatorów, autorów skarg i rzeczników społeczności, zgodnie z nadrzędną [polityką ochrony obrońców praw człowieka przyjętą przez organizację RSPO](#).
- Współpraca z ADM i wszystkimi zaangażowanymi stronami w celu zapewnienia rzetelnego i sprawiedliwego naprawiania szkód.

W ramach ustawicznych działań na rzecz realizacji przyjętych zobowiązań i wdrażania wypracowanych zasad firma ADM opracowała [plan działania](#) uwzględniający cztery filary opisane w punkcie 3 Polityki ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności. Realizację planu działania można śledzić na bieżąco za pomocą [raportów z postępu prac](#), które dodatkowo obrazują postępy ADM we wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

² ADM podziela zasady i kryteria nakreślone przez RSPO w punkcie 7.7 odpowiedniego dokumentu oraz standardy sformułowane w podręczniku RSPO opisującym najlepsze praktyki zarządzania istniejącymi plantacjami na torfowiskach.

Soja:

ADM nie uprawia soi, ale kupuje ją bezpośrednio od rolników lub pośrednio od osób trzecich, takich jak handlowcy lub hurtownicy, którzy skupują plony od wielu rolników. Ziarna soi są ostatecznie sprzedawane w całości albo dalej przetwarzane na produkty sojowe.

W ramach ustawicznych działań na rzecz realizacji przyjętych zobowiązań i wdrażania wypracowanych zasad firma ADM opracowała plan działania uwzględniający cztery filary opisane w punkcie 3 Polityki ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności. Realizację planu działania można śledzić na bieżąco za pomocą [raportów z postępu prac](#), które dodatkowo obrazują postępy ADM we wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Oczekujemy, że bezpośredni i pośredni dostawcy ziarna sojowego nie tylko będą przestrzegali zapisów polityki ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności, ale również podejmą następujące zobowiązania:

Ocena ryzyka na potrzeby identyfikowalności i monitorowania

ADM przeprowadzi ocenę ryzyka w celu ustalenia rodzaju działań w zakresie identyfikowalności/monitorowania, które będą wymagane w konkretnych lokalizacjach geograficznych³. Troska ADM o strefy wysokiego zagrożenia dotyczy szczególnie pozyskiwania ziarna sojowego z regionów Ameryki Południowej, takich jak biomy Amazonia, Cerrado i Chaco.

- W strefach **niskiego zagrożenia** wylesieniem — identyfikacja kraju pochodzenia surowców (np. Stany Zjednoczone, Kanada).
- W strefach **średniego zagrożenia** wylesianiem — identyfikacja stanu/prowincji pochodzenia, a w miarę możliwości również gminy.
- W strefach **wysokiego zagrożenia** wylesieniem — określenie odsetka surowców pozyskiwanych pośrednio i bezpośrednio. W przypadku dostawcy bezpośredniego — identyfikacja na poziomie gospodarstwa, z którego pochodzi soja (np. pozyskanie mapy pól uprawnych), w przypadku dostawców pośrednich — pozyskanie współrzędnych GPS.

Zastępowanie rodzimej roślinności

Dla stref wysokiego zagrożenia w biomach Amazonii, Cerrado i Chaco ADM będzie nie tylko stosować zasady zapisane w Polityce ochrony lasów, bioróżnorodności i społeczności, ale również:

- Promować inicjatywy służące ochronie rodzimej roślinności poza lasami w celu jak najszybszego zakończenia procesów zastępowania rodzimej roślinności i sprawienia, aby ewentualna produkcja soi uwzględniała dobro środowiska naturalnego oraz interes ekonomiczny i społeczny lokalnych mieszkańców.
- Wykorzystywanie najnowszych osiągnięć nauki i techniki do monitorowania i pomiaru ekspansji upraw rolnych na tereny rodzimej roślinności.
- Tworzenie zachęt do ochrony rodzimej roślinności oraz do koncentrowania ekspansji upraw rolnych na obszary już wcześniej przekształcone przez człowieka. Promowanie mechanizmów świadczenia plantatorom usług środowiskowych w zakresie wykraczającym poza wymagany przepisami prawa.

³ Więcej informacji o metodycie znajduje się w Załączniku II.

Obszary objęte embargiem nałożonym przez agencje ochrony środowiska:

ADM nie będzie finansować ani kupować nasion soi sadzonych na obszarach objętych embargiem nakładanym przez lokalne agencje ochrony środowiska, ponieważ plantacje takie działają wbrew prawu.

Moratorium na produkcję soi w Amazonii

Od 2006 r. ADM nie finansuje ani nie kupuje nasion soi sadzonych na obszarach biomu Amazonii wylesionych po lipcu 2008 r.

Krajowe porozumienie na rzecz zwalczania pracy niewolniczej

W 2007 roku firma ADM podpisała krajowe porozumienie na rzecz zwalczania pracy niewolniczej, które zakazuje negocjowania nowych umów z dostawcami wymienionymi na *liście pracy niewolniczej* prowadzonej przez brazylijskie ministerstwo pracy.

Protokół ekologicznej uprawy zbóż w stanie Par

Od 2014 r. ADM jest sygnatariuszem tego protokołu powstałego przy wsparciu brazylijskiego ministerstwa spraw wewnętrznych, który zawiera wytyczne dotyczące zrównoważonego uprawiania soi w stanie Par.

Załącznik I

Glosariusz:

- Las: Grunty o powierzchni ponad 0,5 hektara, na których znajdują się drzewa o wysokości powyżej 5 metrów i zwarciu koron drzew przekraczającym 10 procent lub drzewa zdolne do osiągnięcia tych wartości progowych. Nie obejmuje gruntów użytkowanych głównie rolniczo ani gruntów na terenach miejskich (FAO, 2020).

Objaśnienia

1. Pojęcie „las” jest determinowane zarówno obecnością drzew, jak i brakiem innych dominujących sposobów użytkowania gruntów. Drzewa powinny być w stanie osiągnąć minimalną wysokość 5 metrów.
2. Należą tu obszary z młodymi drzewami, które jeszcze nie osiągnęły zwarcia koron 10 procent ani wysokości 5 metrów, ale oczekuje się, że osiągną te wartości progowe. Obejmuje to również obszary, które są czasowo nieobsadzone z powodu wyrębu w ramach gospodarki leśnej lub kłęsk żywiołowych, ale w ciągu 5 lat mają zostać odnowione. W wyjątkowych przypadkach lokalne uwarunkowania mogą uzasadniać stosowanie dłuższych ram czasowych.
3. Obejmuje drogi leśne, pasy przeciwpożarowe i inne małe tereny otwarte; lasy w parkach narodowych, rezerwach przyrody i innych obszarach chronionych, takich jak obszary o szczególnym znaczeniu środowiskowym, naukowym, historycznym, kulturowym lub duchowym.
4. Obejmuje wiatrochrony, pasy ochronne i korytarze drzew o powierzchni ponad 0,5 ha i szerokości ponad 20 metrów.
5. Obejmuje opuszczone odłogowane grunty uprawne z odnowieniem lasu, w którym drzewa osiągnęły lub mają osiągnąć zwarcie koron 10 procent i wysokość 5 metrów.
6. Obejmuje obszary z lasami namorzynowymi w strefach pływów morskich, bez względu na fakt, czy obszar jest klasyfikowany jako ląd, czy nie.
7. Obejmuje plantacje kauczukowców, dębu korkowego i choinek bożonarodzeniowych.
8. Obejmuje obszary z bambusami i palmami, o ile tylko są spełnione kryteria sposobu użytkowania gruntów, wysokości i zwarcia koron drzew.
9. Obejmuje obszary poza prawnie wyznaczonymi gruntami leśnymi, które spełniają definicję „lasu”.
10. Nie obejmuje drzewostanów w systemach produkcji rolnej, takich jak plantacje drzew owocowych, plantacje palm olejowych, sady oliwne i systemy rolno-leśne, gdzie uprawy są prowadzone pod osłoną drzew. Uwaga: Niektóre systemy rolno-leśne, takie jak system „Taungya”, w którym rośliny są uprawiane tylko w pierwszych latach wzrostu lasu, należy zaklasyfikować jako las.

- Lasy pierwotne: Naturalnie regenerujący się las rodzimych gatunków drzew, w którym nie ma wyraźnie widocznych śladów działalności człowieka, a procesy ekologiczne nie są znacząco zaburzone (FAO, 2020).

Objaśnienia

1. Obejmuje zarówno lasy dziewicze, jak i pielęgnowane, które spełniają definicję.
2. Obejmuje lasy spełniające definicję, w których rdzenna ludność prowadzi tradycyjne działania w zakresie pielęgnacji lasu.
3. Obejmuje lasy z widocznymi oznakami działania czynników abiotycznych (takich jak burza, śnieg, susza, pożar) i biotycznych (takich jak owady, szkodniki i choroby).
4. Nie obejmuje lasów, w których polowania, kłusownictwo, łapanie w pułapki lub zbieractwo spowodowały znaczną utratę rodzimych gatunków lub zakłócenie procesów ekologicznych.
5. Oto kilka kluczowych cech lasów pierwotnych:
 - wykazują naturalną dynamikę lasu, w tym naturalny skład gatunkowy drzew, występowanie martwego drewna, naturalną strukturę wiekową i naturalne procesy regeneracji;
 - obszar jest wystarczająco duży, aby zachować naturalne procesy ekologiczne;
 - nie było znanej znaczącej interwencji człowieka lub ostatnia istotna interwencja człowieka miała miejsce na tyle dawno temu, że pozwoliła na przywrócenie naturalnego składu gatunkowego i procesów.

- Wylesianie: Przekształcenie lasu na grunty o innym sposobie użytkowania, bez względu na fakt, czy jest to spowodowane przez człowieka, czy nie (FAO, 2020).

Objaśnienia

1. Obejmuje stałe zmniejszenie zwarcia koron drzew poniżej minimalnego progu 10 procent.
2. Obejmuje obszary leśne przekształcone na tereny rolne, pastwiska, zbiorniki wodne, tereny górnicze i tereny miejskie.
3. Pojęcie to jednoznacznie wyklucza obszary, na których drzewa zostały usunięte wskutek gospodarki leśnej lub wycinki i gdzie las ma się odnawiać w sposób naturalny lub sztucznie z pomocą człowieka.
4. Pojęcie to obejmuje również obszary, na których np. wpływ zakłóceń, nadmiernego użytkowania lub zmieniających się warunków środowiskowych wpływa na las w takim stopniu, że nie jest on w stanie utrzymać zwarcia koron drzew powyżej progu 10%.

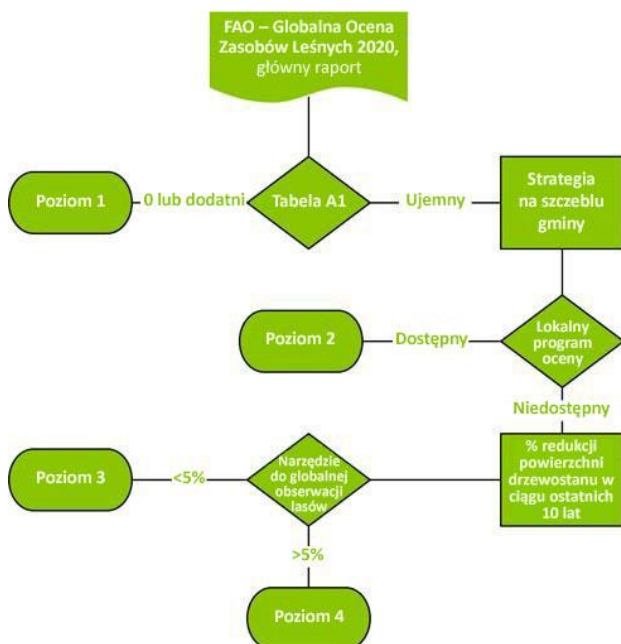
- Bioróżnorodność lub różnorodność biologiczna: Zróżnicowanie organizmów żywych pochodzących ze wszystkich źródeł, w tym między innymi z ekosystemów lądowych, morskich i innych wodnych oraz z zespołów ekologicznych, których są częścią; obejmuje to różnorodność w obrębie gatunku, między gatunkami i ekosystemami (Konwencja o różnorodności biologicznej).
- Ekosystemy: Ekosystem obejmuje wszystkie żywe istoty na danym obszarze, a także ich interakcje między sobą oraz ze środowiskiem nieożywionym (pogoda, ziemia, słońce, gleba, klimat, atmosfera). Każdy organizm ma do odegrania pewną rolę oraz przyczynia się do dobrej kondycji i sprawności funkcjonowania ekosystemu jako całości.
- Krajobrazy rolnicze: Obszar, na którym działalność rolnicza ma znaczący wpływ na przyrodę.
- Zrównoważone gospodarowanie gruntami: wykorzystywanie zasobów ziemi – gleby, wody, zwierząt i roślin – do produkcji dóbr w celu zaspokojenia zmieniających się potrzeb człowieka, przy jednoczesnym zapewnieniu długoterminowego potencjału produkcyjnego tych zasobów i utrzymaniu funkcji środowiskowej (FAO, ND)
- Odnowa ekologiczna: proces wspomagania odbudowy ekosystemu, który został zdegradowany, uszkodzony lub zniszczony (SER, 2004).
- Pojęcie szczególnych walorów przyrodniczych (HCV) odnosi się do obszarów o wartości biologicznej, ekologicznej, społecznej lub kulturowej. Koncepcja HCV została pierwotnie opracowana przez organizację Forest Stewardship Council w 1999 r. i od tego przyjęło ją wiele innych organizacji, w tym Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO). Istnieje sześć rodzajów terenów i działań HCV:
 - Koncentracja różnorodności biologicznej.
 - Nienaruszone krajobrazy leśne oraz duże ekosystemy krajobrazowe i mozaiki ekosystemów.
 - Rzadkie, zagrożone lub ginące ekosystemy, siedliska lub schronienia.
 - Podstawowe usługi ekosystemowe, w tym ochrona zlewni i ograniczanie erozji.
 - Miejsca i zasoby podstawowe dla zaspokojenia podstawowych potrzeb lokalnych społeczności lub rdzennej ludności.
 - Miejsca, zasoby, siedliska i krajobrazy o globalnym lub narodowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym i/lub o krytycznym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym lub religijnym/świętym.
- Duża zasobność w węgiel, lub HCS: żywotne obszary leśne magazynujące znaczne ilości węgla, co zwykle jest związane z dużą gęstością roślinności. Podczas usuwania lasów HCS, szczególnie za pomocą ognia, węgiel zawarty w drzewach jest uwalniany do atmosfery w postaci CO₂.

- Torfowisko: Torfowiska to rodzaj terenów podmokłych, które występują w prawie każdym kraju na Ziemi, zajmując obecnie 3% globalnej powierzchni lądów. Termin „torfowisko” odnosi się do gleby torfowej i siedliska bagiennego rozwijającego się na jego powierzchni (IUCN, 2017).
- Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda (FPIC). W 2007 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło Deklarację Narodów Zjednoczonych w sprawie praw rdzennej ludności, uznając jej prawa i jednocześnie wymieniając dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę (FPIC) jako wstępny warunek dla każdej działalności wpływającej na ziemię i terytoria ich przodków oraz na zasoby naturalne.
- Bezpośredni dostawca oleju palmowego: przedsiębiorcy, którzy mogą uprawiać, kupować i/lub rafinować olej palmowy pochodzący z olejarni i/lub kruszarek, a następnie go odsprzedać, a z którymi to podmiotami ADM prowadzi bezpośrednią współpracę handlową.
- Pośredni dostawca oleju palmowego: grupy zajmujące się wytwarzaniem oleju palmowego okupujące wyższe szczeble łańcucha dostaw, w tym (grupy właścicieli) młynów i kruszarek.
- Bezpośredni dostawca soi: soja pochodząca od rolnika/gospodarstwa rolnego, z którym ADM prowadzi bezpośrednią współpracę handlową.
- Pośredni dostawca soi: przedsiębiorcy, spółdzielnie i inne zewnętrzne podmioty dostarczające soję.
- Udziały własnościowe lub udziały kapitałowe: Procent przedsiębiorstwa będącego własnością posiadacza pewnej liczby udziałów lub akcji tej spółki (BusinessDictionary.com). Na potrzeby niniejszej polityki oznacza to posiadanie przez ADM ponad 50% udziałów własnościowych.
- Poziomy: Należy wskazać, do którego poziomu przynależy dany kraj lub region.

Załącznik II Zagrożenia powodowane uprawą soi w konkretnych regionach geograficznych.

Drzewo decyzyjne, z którego należy korzystać przy klasyfikowaniu do poziomów i identyfikowaniu zagrożeń na obszarach geograficznych objętych uprawą soi.

Dokumenty referencyjne

FAO, 2020. Globalna ocena zasobów leśnych 2020. Pojęcia i definicje. FRA 2020, Rzym. Dostępny na stronie <http://www.fao.org/3/i8661EN/i8661en.pdf>.

FAO, ND. Karta informacyjna: Zrównoważone gospodarowanie gruntami. Sekcja lądowa i wodna (NRL), Rzym. Dostępny na stronie <http://www.fao.org/3/a-i4593e.pdf>.

SER, 2004. Society for Ecological Restoration, Międzynarodowa grupa robocza ds. naukowych i proceduralnych (wersja 2). Dostępny na stronie:

https://cdn.ymaws.com/www.ser.org/resource/resmgr/custompages/publications/ser_publications/ser_primer.pdf

UICN, 2017. Torfowiska a zmiany klimatyczne. Skrócony opis, omówienie. Dostępny na stronie https://www.iucn.org/sites/dev/files/peatlands_and_climate_change_issues_brief_final.pdf.

BusinessDictionary.com

Konwencja o różnorodności biologicznej. Dostępny na stronie <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf>.

RSPO, 2018. Oceny HCV-HCSA. Dostępny na stronie https://rt16.rspo.org/ckfinder/userfiles/files/PC8_3%20Paulina%20Vilalpando.pdf.

RSPO, 2020. Zasady i kryteria. Dostępny na stronie https://rspo.org/library/lib_files/preview/1079.